

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток та застосування систем управління проектами та програмами відбувається в умовах виходу суспільства із світової фінансово-економічної кризи та постійних змін як в Україні, так і в світі загалом. Реформування економіки, суспільства, систем держаного управління потребують розвитку та активного застосування інноваційних механізмів в управлінні проектами та програмами. Для виходу з фінансово-економічної кризи та переходу України до нового етапу розвитку необхідно використовувати кращі світові практики та інноваційні підходи щодо інфраструктурних проектів та програм, до яких відноситься розбудова промислових та морських кластерів.

Реформування зазвичай реалізується через проекти та програми, що спрямовані на інноваційні технології. З метою успішного впровадження проектів, розвитку бізнес середовища значна увага приділяється процесам управління змінами, ризиками, якістю, ресурсами, технологічною зрілістю, комунікаціями, тощо. Впровадження проектів в Україні побудовано на сформованих процедурах, принципах, підходах давньої системи, яка, з погляду на практику, рівень життя та технологічної зрілості організацій, вже не є ефективною. На цей час, лише одиниці організацій, використовуючи досвід світових лідерів, зробили змогу відступити від застарілого устрою.

В сьогоденній Україні проекти та програми, що успішно впроваджуються, в більшості є інноваційними та інфраструктурними. Деякі проекти реалізуються на базі існуючої системи надання послуг та впроваджуються завдяки внескам різних міжнародних організацій, що виділяють кошти на розвиток України, при цьому вони пропонують вже апробовані моделі, методики та практики реалізації проектів. Одним із ключових питань, що виникають при впровадженні кращих практик управління проектами, є взаємодія проектів з їх оточенням у нестабільних умовах зовнішнього середовища.

Умови, в яких відбувається взаємодія зацікавлених сторін проектів, стають все більш складними, нестабільними та хаотичними. Реалізація інфраструктурних проектів, до яких відносяться створення та розвиток морських кластерів, в ході впровадження змін вимагає пошуку нових підходів до управління та адаптації існуючих моделей взаємовпливу проектів та їх оточення до новостворених умов. Стає потреба визначення характеру та напрямку взаємодії між проектом та його оточенням, пошуку мінімізації негативного впливу оточення на успіх проекту.

При розробці середньострокового прогнозу розвитку морських портів враховано наслідки впливу кризової ситуації в світовій економіці 2009–2011 рр. на активність міжнародної торгівлі та зниження попиту на ринку транспортних послуг.

Під впливом цього дестабілізуючого чинника практично всі порти України втратили частину вантажної бази. Основні показники розвитку морських тор-

говельних портів, що прогножуються, повинні бути ураховані в комплексних планах розвитку інших видів транспорту з метою забезпечення синхронного розвитку всіх підприємств транспортної галузі.

Дослідженню проблем розвитку системи управління проектами присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених: Бушуєва С.Д., Буркова В.М., Воропаєва В.І., Кошкіна К.В., Разу М.Л., Рача В.А., Рибак А.І., Теслі Ю.М., Шапіро В.Д., Шахова А.В. Теоретичні положення щодо процесів управління вартістю в проектах містяться в стандартах з управління проектами: РМВоК (розроблений Інститутом управління проектами, РМІ), Р2М (японський стандарт для управління інноваційними проектами та програмами).

Головною метою досліджень є створення систем управління програмами розвитку морських кластерів для забезпечення високого рівня обслуговування клієнтів і ефективної, злагодженої роботи цих кластерів на всіх ділянках логістичних ланцюжків просування вантажів.

Отже, потреба в науковому аналізі та розробленні інноваційних механізмів впровадження проектів створення та розвитку морських кластерів зумовлюють вибір теми та її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота входить до плану науково-дослідних робіт кафедри менеджменту та є складовою частиною держбюджетної теми «Моделі, методи і інформаційні технології управління програмами розвитку наукоємних виробництв» (Держ. реєстр № 0108Y001167).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності реалізації програм створення та розвитку морських кластерних систем шляхом вдосконалення моделей та механізмів управління на основі проактивного підходу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- провести дослідження існуючих механізмів та програм розвитку морських кластерів;
- визначити кращу світову практику управління розвитком кластерних політик та технологій;
- розробити холістичне бачення та побудувати відповідну інтеграційну модель щодо управління програмами розвитку морських кластерів;
- формалізувати модель життєвого циклу кластерної системи та визначити можливості застосування проактивних технологій управління їх розвитком;
- побудувати референтну модель ланцюгів поставок морської кластерної системи;
- побудувати модель рушійних сил проектів створення та розвитку морських кластерних систем;
- розробити механізм оцінки технологічної зрілості морських кластерних систем в галузі управління проектами та програмами;
- обґрунтувати практичну результативність моделей та механізмів управління програмами розвитку морських кластерних систем.

Об'єктом дослідження є процеси управління програмами створення та розвитку морських кластерних систем.

Предметом дослідження є моделі і механізми управління програмами та проектами створення і розвитку морських кластерних систем.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові принципи проведення досліджень, фундаментальні положення системного підходу в управлінні проектами. В ході дослідження використані основи теорії систем та системної динаміки, теорії моделювання, методи системного аналізу — для вивчення предметної області та проведення порівняльного аналізу існуючих моделей та розробки нових; теорія аналогів — для дослідження явищ системної динаміки фінансування проектів, виявлення схожих характеристик в управлінні проектами; метод експертного інтерв'ювання — для визначення інноваційних моделей програм розвитку; теорія графів — для розробки та формалізації моделей системної динаміки; інструменти імітаційного моделювання, методологія системної динаміки — для формалізації процесів взаємодії проекту з його оточенням.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному.

Вперше розроблено:

- інтегровану модель збалансованого розвитку морських кластерних систем на основі методології P2M та карти причинно-наслідкових зв'язків, що дало змогу побудувати ефективні моделі та механізми управління програмами створення та розвитку морських кластерних систем;

- модель життєвого циклу морської кластерної системи, яка базується на теорії проактивного управління та дає змогу прогнозувати виникнення проблем на різних етапах розвитку та визначати шляхи їх подолання.

Вдосконалено:

- референтну модель ланцюгів поставок шляхом її гармонізації з методологією P2M та врахуванням особливостей життєвого циклу кластеру, що дає змогу оцінювати абсолютну та порівняльну результативність програм створення та розвитку морських кластерних систем;

- механізм оцінки технологічної зрілості морської кластерної системи в галузі управління проектами на основі використання системи IPMA delta, що дає змогу забезпечити вирівнювання компетентності по всіх ланцюгам кластерної системи.

Одержала подальший розвиток модель рушійних сил програм розвитку морських кластерних систем, яка, на відмінну від існуючої, дає змогу враховувати негативний вплив оточення на результати проекту;

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в дисертаційній роботі моделі є науково-методичною базою для розробки ефективних інструментів управління програмами створення та розвитку морських кластерних систем. Рекомендації автора, що розроблені за результатами досліджень, реалізовано в діяльності: спілки промисловців та підприємців Миколаївської області (довідка № 143/01-3 від 15.12.2011р.) — організована і функціонує

регіональна морська кластерна система «Миколаїв–1», що включає транспортні підприємства, Миколаївський морський торговий порт, морський термінальний комплекс «Евері»; Миколаївського морського торгового порту (довідка № 42/432 від 17.01.2012р.) — реалізується інтегрована модель збалансованого розвитку морських кластерних систем на основі інноваційних механізмів; Феодосійського морського торгового порту (довідка № 970/02/01-34 від 02.03.2012р.) — побудована модель рушійних сил, яка використовується в процесах реструктуризації порту, у розвитку коопераційних зв'язків порту з метою забезпечення стійкості вантажопотоків; Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (довідка № 69-11/3859 від 20.09.2011р.) — результати досліджень використовуються в курсах лекцій, при виконанні дипломних і магістерських робіт на кафедрі менеджменту та на кафедрі управління проектами.

Достовірність нових наукових положень і висновків дисертаційної роботи підтверджується:

- системним опрацюванням класифікації інноваційних механізмів програм розвитку морських кластерів;
- коректним використанням концептуальних та математичних моделей проактивного розвитку морських кластерних систем;
- обґрунтованістю допущень щодо визначення механізмів, які використовуються при формуванні програм розвитку морських кластерів.

Особистий внесок здобувача. Всі основні наукові результати, що виносяться на захист, отримані здобувачем особисто. Конкретний внесок здобувача в наукових роботах, що виконані у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати роботи доповідались на:

- VII, VIII міжнародних конференціях «Управління проектами у розвитку суспільства» (м. Київ, 2010, 2011).
- міжнародній науково-технічній конференції, присвяченій 90-річчю Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці» (м. Миколаїв, 2010 р.).
- VI–VII міжнародних науково-технічних конференціях (м. Миколаїв, 2010).
- міжнародній науково-технічній конференції «Розвиток менеджменту виробничої сфери в умовах глобалізації» (м. Миколаїв, 2011).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані в 12 наукових працях, у тому числі 4 статтях в фахових виданнях, що входять до переліку ДАК України, 8 тезах на наукових конференціях.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку літератури. Обсяг роботи — 150 стор, 13 таблиць, 19 рисунків, 5 додатків, список використаних джерел 130 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обгрунтовано актуальність теми, визначено мету, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано основні завдання дослідження, наведено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі** роботи розглянуто концепції управління кластерними системами, міжнародний досвід формування та розвитку кластерних систем, визначено особливості проектного управління процесами створення та розвитку кластерної системи

Проведено аналіз стану наукових проблем, пов'язаних з темою дослідження. Наведені основні визначення та місце морських кластерів в розвитку транспортної інфраструктури України. Проведено аналіз кластерної політики в системі механізмів державного розвитку, а також наведені результати досліджень існуючої класифікації кластерів та запропоновано універсальну модель класифікації кластерів.

Проведені аналіз та оцінка кращих світових практик Японії, Німеччини, США, Китаю щодо ролі напрямків розвитку економічних кластерних систем. Викладено побудову організації морських кластерних систем в Україні. Визначені сучасні тенденції світової і національної економіки, які характеризуються постійним розширенням господарських зв'язків та міжнародної економічної кооперації. В цьому логістичному ланцюжку морські торговельні порти посідають одну з ключових позицій щодо забезпечення безперебійного функціонування транспортно-технологічного процесу просування вантажів.

Основними проблемами, які стримують необхідний рівень функціонування та розвиток портів відповідно до потреб економіки країни є:

- недосконала та суперечлива законодавчо-правова база функціонування та розвитку морських портів;
- законодавчі акти, які регулюють прикордонні та митні питання, є складними та непрозорими;
- відсутність стабільної та передбачуваної системи тарифів;
- недостатнє оновлення основних фондів портів;
- низький рівень міжгалузевої координації у розвитку транспортної інфраструктури;
- низький рівень інформатизації транспортного процесу;
- недостатня ефективність фінансово-економічних механізмів, що стимулюють надходження інвестицій у розвиток портів.

Визначені пріоритетні напрямки реформування морських транспортних систем, які дозволили сформувати стратегії розвитку морських кластерів.

У **другому розділі** розроблено інтегровану модель збалансованого розвитку морських кластерних систем, модель життєвого циклу кластерної системи, референтну модель ланцюгів поставок та модель рушійних сил програм розвитку морських кластерних систем.

Розроблено інтегровану модель збалансованого розвитку морської кластерної системи. Основу інтегрованої моделі складає теорія управління життєвим циклом системи.

Визначено та систематизовано принципи, що складають основу управління програмами розвитку морського кластеру:

- філософія життєвих циклів ланцюгів бізнесу;
- зміни організаційних структур і стилів управління;
- інновації у продуктах (послугах), системах бізнес-процесів, управлінських і технологічних процесах організації кластерної системи;
- конфлікти і потенційні кризи, які зароджуються в структурі компаній, а також в динамічному оточенні.

В результаті формується карта причинно-наслідкових зв'язків між цілями кластеру в контексті фінансової перспективи, реакцією на виклики зовнішнього середовища, напрямками розвитку внутрішніх бізнес-процесів з показниками результативності, включаючи їх цільове значення для управління проектами. На основі декомпозиції карти причинно-наслідкових зв'язків побудовано модель збалансованого розвитку, що включає такі елементи: компоненти (фінанси, зовнішнє середовище, внутрішні бізнес-процеси, персонал), ключові фактори успіху, стратегічні цілі, показники результативності, цільові значення показників результативності, заплановані дії з розвитку кластеру.

Для імплементації програм збалансованого розвитку кластеру автор використовує японську систему знань Р2М. При холістичному баченні моделі збалансованого розвитку кластеру у схемній моделі, наведеній на рис. 1, визначено основні компоненти моделі та їх інтеграція в процесі управління програмою розвитку.

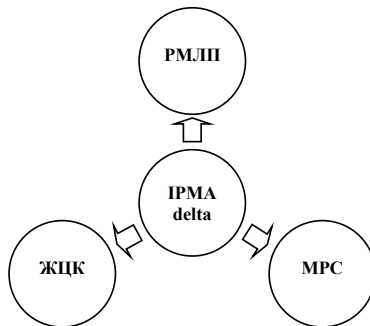

Рис. 1. Холістичне бачення інтегрованої моделі збалансованого розвитку морського кластеру

Холістичне бачення інтегрованої (схематичної) моделі збалансованого розвитку морського кластеру включає:

- модель життєвого циклу кластеру (ЖЦК), яка забезпечує бачення проблем та викликів у його розвитку (рис. 2);

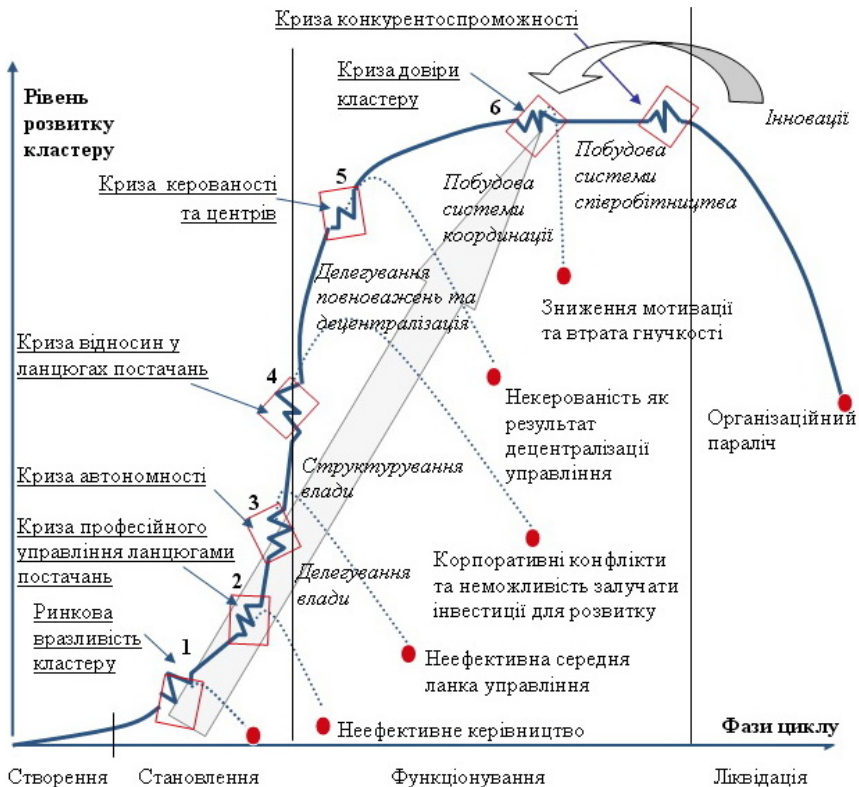

Рис. 2. Життєвий цикл морської кластерної системи

– референтну модель ланцюгів поставок (РМЛП), яка забезпечує моделювання та оптимізацію логістичних процесів кластеру;

– модель рушійних сил (МРС) програм розвитку, яка дозволяє сформувати стратегію розвитку, збільшуючи організаційний потенціал та мінімізуючи опір змінам у розвитку морських кластерних систем;

– модель IPMA delta, яка дозволяє робити оцінки технологічної зрілості, росту рівня організаційної компетентності кластеру.

Системна модель кластеру формується в процесі становлення кластеру на основі моделювання ланцюгів постачань.

Ланцюг постачань кластеру - це система S , складовими якої є:

1. Замовники сервісу кластеру (R);

2. Виробничі служби кластеру (P);

3. Служби, що забезпечують рух вантажів від виробника до споживача (Z), які поділяються на власні служби кластеру (Z'') і сторонні організації (Z');

4. Споживча мережа (C).

Всі складові пов'язані прямими і зворотними матеріальними потоками і відносинами у вигляді інформаційних потоків, тобто графічно ланцюг постачань може бути представлено як граф S , вершинами якої є елементи (R, P, Z, C) , а зв'язки (i, j) між ними відповідають матеріальним і інформаційним потокам $i, j \in \{R, P, Z, C\}$.

Отже, ланцюг постачань відображає кожну окрему операцію в обробці вантажів і доставці кінцевого продукту, починаючи від постачальників $R'(R' \in R)$, що виробляють матеріали для постачальника конкретного підприємства $R''(R'' \in R)$, і закінчуючи його споживачами, $\hat{C} = Z' \wedge C$ де $Z' \in Z$ — сторонні організації, задіяні в збуті продукції.

З використанням системи управління ланцюгом поставок кластеру прагнуть поліпшити обслуговування споживачів, збільшити точність прогнозів, скоротити обсяг товарів на складах, знизити витрати, а також скоротити час переробки вантажів.

Слід підкреслити, що основний акцент робиться на спільну діяльність всіх організацій кластеру. Незважаючи на те, що управлінці відповідають лише за частину ланцюга постачань, їм необхідно знати механізми взаємодії між всіма елементами цього ланцюга.

Ланцюг постачань можна представити як систему, $S = (N, A)$, що складається із сукупності упорядкованих елементів, $N = \{n_1, n_2, \dots, n_N\}$, $\{R, P, Z, \hat{C}\} \subseteq N$, які виконують певні функції $n_i(b_i)$ (b_i — ціль i -го елемента, $i = 1, N$, і взаємовідносини $A = \{[(n_1, n_2)(a_1, \dots, a_N)], \dots, [(n_{N-1}, n_N)(a_{N-1}, \dots, a_N)]\}$ між якими регулюються у відповідності з метою отримання та продажу необхідного товару чи послуги. Основною проблемою даної системи є регулювання та координація процесів $\{(n_p, b_i)(p_i)\}$ та операцій $\{(n_p, b_p, p_i)(o_i)\}$ у взаємодіях між N елементами.

Сервісна модель базується на виробничій системі кластеру з визначення стратегічних цілей розвитку та ключів успіху системи управління. Основу сервісної моделі складає референтна модель як еталонна схема організації бізнесу, розроблена для кластеру на основі реального досвіду впровадження в різних компаніях по всьому світу і включають перевірені на практиці процедури і методи організації управління. У моделі визначені типові бізнес-процеси, горизонтальні і вертикальні зв'язки і бізнес-правила діяльності кластеру. В якості референтної моделі автор використовує SCOR-модель як стандарт управління ланцюгами поставок.

На основі проведеного аналізу організаційного потенціалу та опорів автором модифіковано модель рушійних сил у розвитку кластеру. Вона є основою для управління за «відхиленням» та будується на наступній гіпотезі: коли сумарний рівень опору змінам, включаючи невизначеність образу майбутнього й першого кроку, негативний вплив оточення нижче організаційного потенціалу проектного управління, враховуючи виклики оточення, то проект може здійснитися з визначеною інтенсивністю та завершитися успішно.

Для дослідження програм розвитку кластеру запропоновано модель проекту, в якій інтенсивність реалізації проекту є відношенням організаційного потенціалу U до загального рівня опору змінам R

$$I = \frac{U}{R} \quad (1)$$

$$R = f_r(R_b, V, F, E)$$

де R — загальний рівень опору змінам, що запроваджується проектом; R_b — базовий опір змінам в організації; V — характеристики невизначеності бачення майбутнього; F — невизначеність першого кроку; E — негативний вплив оточення на успіх проекту; I — інтенсивність (інтегрований потік ресурсів) виконання проекту.

У **третьому розділі** визначено використання потенціалу морських торговельних портів, реформування та розвиток морських кластерних систем, механізм оцінки технологічної зрілості морської кластерної системи та його застосування.

Проведено аналіз інфраструктури морських торговельних портів України з метою визначення наявного потенціалу для створення морських кластерів. Визначені стратегічні цілі розвитку морських портів України з метою забезпечення їх конкурентоспроможності. Приведена оцінка необхідних інвестицій для забезпечення розвитку морських кластерів за ключовими напрямками.

Запропоновано механізм оцінки та формування технологічної зрілості морських кластерних систем на основі розвитку організаційної компетентності та досконалості в управлінні проектами та програмами розвитку. В основі механізму оцінки технологічної зрілості морського кластеру запропоновано використання моделі IPMA delta (рис. 3).

Рис 3. Схема механізму оцінки морської кластерної системи в галузі управління проектами

Проведено самооцінку рівня організаційної компетентності в управлінні проектами та програмами розвитку фокус організації кластеру «Миколаїв-1» — Миколаївського торгівельного порту. Графічне відображення усереднених результатів оцінки наведено на рис. 4. Підсумкова оцінка організації склала 2,29, що відповідає 2-му класу досконалості.

Розглянуто використання моделі SCOR у якості референтної моделі, що розроблена з метою аналізу, планування і проектування ланцюгів постачання логістичних систем, до класу яких відноситься морський кластер.

У **четвертому розділі** розроблено програму розвитку морського кластеру «Миколаїв-1», проведена оцінка ефективності застосування запропонованих моделей та механізмів при управлінні нею, впроваджено модель рушійних сил в управлінні програмою розвитку локальної морської кластерної системи.

Приведені результати впровадження моделі рушійних сил програми розвитку морського кластеру «Миколаїв-1». Розроблені засоби управління проектами в табличному процесорі MS Excel, дозволяють реалізувати повний цикл управління проектами від побудови референтної та прогнозної моделей до побудови раціональних стратегій та формування баз кращої практики проектів. Приклад графіку з оцінками трендів системної динаміки індексу рушійних сил наведено на рис 5.

Моделювання процесів системної динаміки на моделях класу «рушійні сили – опір» дозволяє формувати адекватні моделі програм розвитку морських кластерних систем з підготовкою та прийняттям рішень щодо оптимізації процесів управління проектами.

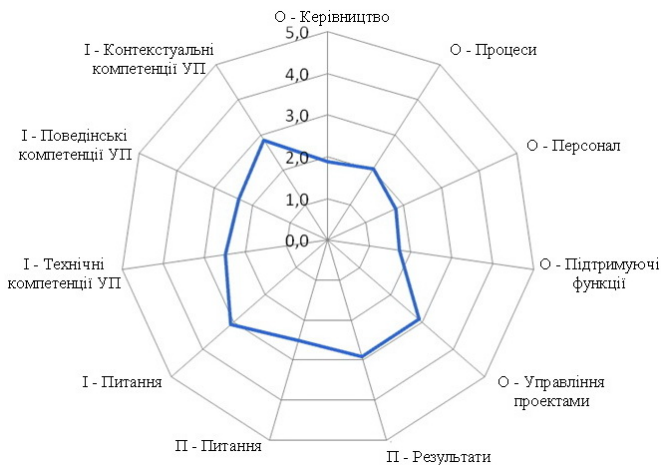

Рис. 4. Графічне відображення усереднених результатів оцінки рівня організаційної компетентності в управлінні проектами та програмами розвитку фокус організації кластеру «Миколаїв-1»

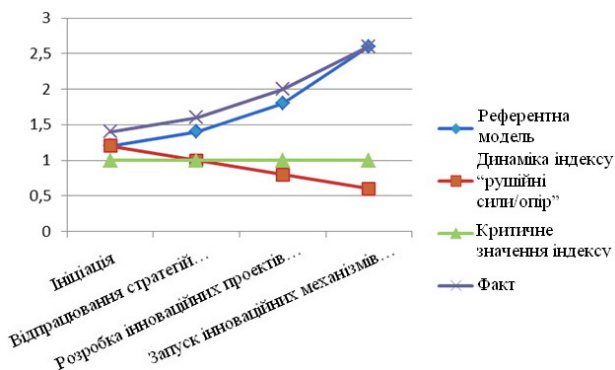

Рис. 5. Графік динаміки індексу рушійних сил

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальну науково-прикладну задачу, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних інструментів інноваційних механізмів управління програмами розвитку морських кластерних систем. Отримані наукові та практичні результати дисертаційної роботи полягають у наступному.

1. Розроблено та впроваджено інноваційні моделі та механізми управління програмами розвитку морських кластерів, що дозволило формалізувати інтуїтивну діяльність проектних менеджерів з підготовки та прийняття рішень, пов'язаних з управлінням проектами та програмами розвитку складних систем.

2. Створено інтегровану модель збалансованого розвитку морських кластерних систем на основі методології P2M, яка дала змогу провести дослідження та побудувати ефективні моделі та механізми управління програмами створення та розвитку морських кластерних систем.

3. Запропоновано модель життєвого циклу кластеру, яка забезпечує проактивне управління програмами розвитку, що дало змогу менеджеру програми передбачати негативний вплив можливих подій, які визивають біфуркації поведінки кластерної системи, на успіх програми.

4. Розроблено референтну модель ланцюгів поставок, яка враховує особливості життєвого циклу кластеру, що дає змогу оцінювати абсолютну та порівняльну результативність програм створення та розвитку морських кластерних систем.

5. Побудовано модель рушійних сил програм розвитку, яка застосовується у розробці та реалізації програми розвитку морського кластеру. Визначені внутрішні та зовнішні чинники, які формують організаційний потенціал та опори. При оцінці опорів використано дві гіпотези, що розподіляють опори за наступними видами: базовий опір, опори щодо невизначеності бачення, опори першого кроку. Модель та алгоритм оцінки опорів розроблені в середовищі MS Excel.

6. Для оцінки технологічної зрілості та організаційної компетентності морської кластерної системи адаптована модель IPMA delta. Це дало змогу забезпечити вирівнювання компетентності по всім ланцюгам кластеру та формування стратегій розвитку морського кластеру.

7. Запропоновані моделі впроваджені в практику управління програмою розвитку локального морського кластеру «Миколаїв-1». Це підтверджується актами впровадження виконаних досліджень та отриманих наукових результатів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових виданнях

1. **Козырь Б. Ю.** Повышение конкурентоспособности Николаевского региона на платформе кластерных систем / Козырь Б. Ю., Фатеев Н. В. // *Економіст*. — 2010. — №7. — С. 23–25.

Особистий внесок: запропоновано та обгрунтовано схему лізингової компанії в системі морського кластеру, проведено аналіз учасників морського кластеру.

2. **Козырь Б. Ю.** Стратегическое планирование в проектах развития морских торговых портов / Козырь Б. Ю., Фатеев Н. В. // *Восточно-европейский журнал передовых технологий*. — Харьков, 2010. — №1/3 (43). — С. 4–6.

Особистий внесок: наведені принципи використання методів і моделей управління проектами при розробці та реалізації стратегії розвитку морських портів.

3. **Козырь Б. Ю.** Кластерные системы в проектах развития морских торговых портов Украины / Козырь Б. Ю. // *Управління розвитком складних систем*. — Київ КНУБА, 2011. — №6. — С 99–201.

4. **Бушуев С. Д.** Інноваційні механізми управління програмами розвитку морських торговельних кластерів / Бушуев С. Д., Козырь Б. Ю. // *Управління розвитком складних систем*. — Київ, КНУБА, 2011. — № 7 — С. 5–8.

Особистий внесок: сутність та взаємозв'язок моделей що складають механізми управління програмами розвитку морських кластерів.

Додаткові публікації: матеріали конференцій

5. **Козырь Б. Ю.** Оценка эффективности морских портов Украины в проектах их реконструкции и реструктуризации / Козырь Б. Ю., Киктенко А. К. // *Управління проектами: стан та перспективи: матеріали міжнародної науково-технічної конференції, Миколаїв 24–26 вересня 2008 р.* — Миколаїв, 2008. — С. 72–74.

Особистий внесок: виконано аналіз методів оцінки ефективності морських портів України.

6. **Козырь Б. Ю.** Проектное управление в процессах обеспечения конкурентоспособности морских портов Украины / Козырь Б. Ю. // *Управління про-*

ектами: стан та перспективи: матеріали міжнар. наук.-техн. конф., Миколаїв, 2009 р. — С. 11–13.

7. **Козырь Б. Ю.** Особенности управления проектами создания морских кластеров / Козырь Б. Ю. // Управління проектами у розвитку суспільства: матеріали VII міжнар. конф., Київ, 2010. — С. 99–100.

8. **Козырь Б. Ю.** Роль морских кластерных систем в повышении транзитного потенциала Украины / Козырь Б. Ю., Фатеев Н. В. // Управління проектами: стан та перспективи: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв, 7–10 вересня 2010 р. — Миколаїв, 2010 р. — С. 133–134

Особистий внесок: запропоновано та обґрунтовано фактори конкурентоспроможності транзитного потенціалу України.

9. **Козырь Б. Ю., Фатеев Н. В.** Управление конкурентоспособностью портово-промышленных комплексов Украины / Козырь Б. Ю., Фатеев Н. В. // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : матеріали I Міжнар. наук.-техн. конф., присвяч. 90-річчю Нац. ун-ту кораблебудування ім. адмірала Макарова, Миколаїв, 15–17 верес. 2010 р. — Миколаїв, 2010. — С. 447–448.

Особистий внесок: проаналізовані конкурентні переваги портово-промислових комплексів України.

10. **Козырь Б. Ю.** Роль кластерных систем в проектах реконструкции морских торговых портов / Козырь Б. Ю. // Управління проектами у розвитку суспільства, — К.: КНУБА, 2011. — С. 90–91.

11. **Козир Б. Ю.** Холістичне бачення інтегрованої моделі розвитку морського торговельного кластеру / Козир Б. Ю. // Управління проектами: стан та перспективи : матеріали 7-ї Міжнародної наук.-практ. конф. — Миколаїв : НУК, 2011. — С. 147–149.

12. **Козир Б. Ю.** Інноваційний механізм оцінки технологічної зрілості морської кластерної системи / Козир Б. Ю. // Розвиток менеджменту виробничої сфери в умовах глобалізації : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. — Миколаїв : НУК, 2011. — С. 203–205.

АНОТАЦІЯ

Козир Б. Ю. Удосконалення моделей управління програмами створення та розвитку морських кластерних систем. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.13.22 — Управління проектами і програмами. — Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2012.

Дисертаційна робота присвячена розробці та дослідженню інноваційних моделей та механізмів управління програмами розвитку морських кластерів. Основою для створення інноваційних механізмів є розроблена автором інтегрована модель збалансованого розвитку морського кластеру, яка базується на теорії життєвих циклів та забезпечує бачення проблем та викликів у його розвитку, референтної моделі збалансованого розвитку SCOR, яка забезпечує

моделювання та оптимізацію логістичних процесів кластеру, моделі рушійних сил, яка дозволяє сформулювати стратегію розвитку, збільшуючи організаційний потенціал та мінімізуючи опір змінам у морській кластерній системі та моделі IPMA delta, яка дозволяє робити оцінки технологічної зрілості, росту рівня організаційної компетентності кластеру та його класу. На основі інтегрованої моделі збалансованого розвитку автором розроблено інноваційний механізм програм розвитку морських кластерів на основі проактивного підходу та застосування моделі життєвого циклу кластеру, які орієнтують на успіх програму розвитку морського кластеру.

Виконані дослідження дали змогу розробити й впровадити інноваційні моделі та механізми програм розвитку морських кластерів, що дозволило формалізувати інтуїтивну діяльність проектних менеджерів з підготовки та прийняття рішень пов'язаних з управлінням проектами та програмами розвитку складних систем. Запропоновані інноваційні моделі, механізми та інструменти пройшли перевірку на практиці та показали свою високу ефективність.

Ключові слова: інноваційні моделі та механізми, модель рушійних сил, бачення проекту та продукту, модель системної динаміки, критерії успіху програми, концептуальна модель проектного управління.

АННОТАЦИЯ

Козырь Б. Ю. Совершенствование моделей управления программами создания и развития морских кластерных систем. — Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук по специальности 05.13.22 — Управление проектами и программами. — Национальный университет кораблестроения имени адмирала Макарова, г. Николаев, 2012.

Диссертация посвящена разработке и исследованию инновационных моделей и механизмов управления программами развития морских кластеров. Основой для создания инновационных механизмов является разработанная автором интегрированная модель сбалансированного развития морского кластера, которая базируется на теории жизненных циклов и обеспечивает видение проблем и вызовов в его развитии, референтной модели сбалансированного развития SCOR, которая обеспечивает моделирование и оптимизацию логистических процессов кластера, модели движущих сил, которая позволяет сформировать стратегию развития, увеличивая организационный потенциал и минимизируя сопротивление изменениям в морской кластерной системе и модели IPMA delta, которая позволяет делать оценки технологической зрелости, роста уровня организационной компетентности кластера и его класса. На основе интегрированной модели сбалансированного развития автором разработан инновационный механизм программ развития морских кластеров на основе проактивного подхода и применения модели жизненного цикла кластера, которые ориентирует на успех программу развития морского кластера.

Проведен анализ состояния научных проблем, связанных с темой исследования. Проведен анализ кластерной политики в системе механизмов государственного развития. Проведен анализ и оценка лучших мировых практик Японии, Германии, США, Китая относительно роли направлений развития экономических кластерных систем.

Разработана интегрированная модель сбалансированного развития морской кластерной системы. Определены и систематизированы принципы, составляющие основу управления программами развития морского кластера.

В результате формируется карта причинно-следственных связей между целями кластера в контексте финансовой перспективы, реакцией на вызовы внешней среды, направлениями развития внутренних бизнес-процессов с показателями результативности, включая их целевое значение для управления проектами. На основе декомпозиции карты причинно-следственных связей построена модель сбалансированного развития.

Проведен анализ инфраструктуры морских торговых портов Украины с целью определения имеющегося потенциала для создания морских кластеров. Определены стратегические цели развития морских портов Украины с целью обеспечения их конкурентоспособности. Приведена оценка необходимых инвестиций для обеспечения развития морских кластеров по ключевым направлениям. Предложен механизм оценки и формирования технологической зрелости морских кластерных систем на основе развития организационной компетентности и совершенства в управлении проектами и программами развития. В качестве базового инструментария механизма оценки технологической зрелости морского кластера предложено использование модели IPMA delta.

Проведена самооценка уровня организационной компетентности в управлении проектами и программами развития фокус организации кластера «Николаев-1» — Николаевского торгового порта. Рассмотрено использование модели SCOR в качестве референтной модели, разработанной с целью анализа, планирования и проектирования цепей поставок логистических систем, к классу которых относится морской кластер.

Приведены результаты внедрения модели движущих сил программы регионального морского кластера «Николаев-1». Разработаны средства управления проектами в системе MS Excel, позволяющих реализовать полный цикл управления проектами от построения референтной и прогнозных моделей до построения рациональных стратегий и формирования баз лучшей практики проектов.

Выполненные исследования позволили разработать и внедрить инновационные модели и механизмы управления программами развития морских кластеров, что позволило формализовать интуитивную деятельность проектных менеджеров по подготовке и принятию решений связанных с управлением проектами и программами развития сложных систем. Предложенные инновационные модели, механизмы и инструменты прошли проверку на практике и показали свою высокую эффективность.

Ключевые слова: инновационные модели и механизмы, модель движущих сил, видение проекта и продукта, модель системной динамики, критерии успеха программы, концептуальная модель проектного управления.

ABSTRACT

Kozyr B. Y. Improving models of program creation and development of the maritime cluster systems. — Manuscript.

Thesis for degree of candidate of technical sciences, specialty 05.13.22 — Managing projects and programs. — National University of Shipbuilding. Admiral Makarov, Nikolaev, 2012.

The thesis is devoted to developing and researching innovative mechanisms for management of development programs of the maritime cluster systems. The basis for the creation of innovative mechanisms developed by the author is an integrated model of balanced development of the maritime cluster is based on the cluster life cycle model, which provides a vision of the problems and challenges in its development, the reference model, balanced development of the SCOR, which provides modeling and optimization of logistics processes cluster model «drivers development–support», which allows you to create a development strategy involving the development of driver support, and minimizing changes in the maritime cluster model and IPMA delta, which allows assessment of technological maturity, growth, level of organizational competency cluster and its class. On the basis of an integrated model of balanced development of the author developed an innovative mechanism for the development of maritime clusters of programs based on the proactive approach and use of cluster life cycle model, which focuses on the success of the program of development of sea cluster.

The research is allowed to develop and implement innovative mechanisms for development programs, maritime clusters, thus formalizing the intuitive work of project managers in preparing and making decisions related to managing projects and programs of development of complex systems.

Proposed innovative models, mechanisms and tools have been tested in practice and have proven their high efficiency.

Keywords: innovative models and mechanisms, the model of «growth drivers – support» the vision of the project and product, system dynamics model, the criteria for success of the program, a conceptual model of project management